

opusdei.org

“A l’Alfons, expliqueu-li-ho tot” "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells
Gorina (1915-2002), publicat per
l’editorial La Formiga d’Or.

10/01/2011

En el darrer mes i mig, jo havia advertit que aquell jove estudiant de Sitges, Rafael Termes, era el qui remenava les cireres, el qui feia i desfeia tot el que es coïa allí, el qui prenia les iniciatives –que abans solia prendre jo. I com que en

Termes no era “dels meus”, no l’havia presentat jo ni res, em vaig sentir una mica desplaçat. Així que, a la primera ocasió, d’una manera ben directa i ingènua, li vaig dir a mossèn Escrivà:

–No ho sé, “Pare”, però em sembla que aquests fan les coses pel seu compte, sense dir res a ningú.

I el mossèn, amb santa paciència, va reunir els altres i els va dir, davant meu:

–Escolteu, a l’Alfons li heu d’explicar tot el que feu.

I després, en privat, va dir també als de l’“Obra” més entusiastes, alguns dels quals volien que jo m’hi apuntés, que el que havien de fer era deixar-me en pau respecte a aquesta qüestió, que cadascú tenia el seu camí i que el meu, almenys en aquells moments, no semblava que fos l’Opus Dei.

Sembla que aquell mateix dia 12 mossèn Escrivà, que d'altra banda no es trobava gens bé, els havia animat a aconseguir un local on reunir-se i estar més en família quan fessin alguna trobada. I la recerca començà aquella mateixa tarda, malgrat que hi havia dificultats que semblaven insuperables: no tenien cèntims – eren una colla de marrecs, gairebé tots estudiants, tret del meu cas–, i els interessava una casa o un pis que fos prou a prop de la Universitat, i cèntric, per facilitar que poguessin acudir-hi gent de qualsevol barri sense excessius desplaçaments.

El cas és que ells, seguint d'una manera molt liberal la recomanació del seu fundador, no em van dir res d'allò del pis fins al cap d'unes setmanes. I m'ho comunicà en Termes així:

–Ja t'hauràs adonat que això d'anar d'un hotel a un altre és un desastre, i

que hi hagi uns nois que entren i surten d'una habitació, potser no és el més adequat.

–És clar.

Em semblava molt lògic. M'havia equivocat, amb ells. Eren força assenyats. Jo no hi havia pensat, en allò. Va continuar:

–Hem pensat que podríem llogar un pis.

Li vaig dir que em semblava molt bé. Quina gent tan delicada i obedient, que em consultaven fins i tot els més petits detalls del que pensaven fer! Encara va continuar:

–N'hem trobat un al capdavall de Balmes (l'havia trobat en Pepe Casciaro, voltant per aquell barri) que ens aniria bé. I no és car. Però no ens el volen llogar...

Vaig començar a sospitar: “I ara, aquest, on vol anar a parar?” No anaven desencaminades les sospites, perquè ho tenia tot molt ben apamat:

–Saps què passa? Que com que tots som estudiants, no se’n refien. Ara bé, li hem demanat a l’administrador si el llogaria a nom d’un metge.

–Ara pla!

–Si no tinguessis inconvenient...

La veritat és que no ho vaig haver de pensar gaire. Em “tocava” a mi, aquella responsabilitat, perquè era l’únic que tenia la carrera acabada i l’únic major d’edat (em penso que la majoria d’edat, alehores, no s’assolia fins als 23 anys) de tots aquells nois.

A més tothom té el seu amor propi, i allò m’afalagava, em feia sentir important. Ells m’explicaren llavors que quan a l’administrador d’aquell pis li havien donat el nom del doctor

Balcells, preguntà si era el fill de l'arquitecte Eduard Balcells, i en dir-li que sí, comentà que el coneixia molt, que havia fet transaccions immobiliàries amb el seu pare, i que no hi hauria cap problema: que “el doctor Balcells” l'anés a veure quan volgués, que ja li tindria preparats els papers.

El contracte de lloguer se signà el 23 de juny. Vaig anar a casa de l'administrador, que em sembla que era al passeig de Sant Joan, i vam firmar el contracte d'inquilinat al meu nom. I amb això vaig tenir la sensació que m'havia convertit en tot un personatge. La casa que finalment vam llogar –a molt bon preu– era efectivament al centre mateix de Barcelona: un primer pis al carrer Balmes 62, principal dreta, entre Aragó i Consell de Cent. Era bastant fosc i esquifit, però li vam dir de seguida “el Palau”. Havia estat, segons sembla, el mateix fundador

qui havia donat la idea, dient que encara que el pis que trobéssim fos petit, per a nosaltres seria un veritable “palau”. A ell li agradava molt fer servir, de manera oportuna, mots catalans, i es referia als seus orígens familiars, i ens animava a parlar en català entre nosaltres, ja que això era el més natural, fins i tot en aquella època. No seria fins més tard que, com a resultat de la insistent propaganda, en determinats ambients es començà a imposar l'ús del castellà, “la lengua común”, ja que el català “feia província”. (Parlo de l'ús privat i familiar: l'ús oficial i públic del català quedà prohibit des del primer moment que es va acabar la guerra.)

El dia 29, Sant Pere, vingueren de Madrid Álvaro del Portillo i José Luis Múzquiz, i van poder veure la casa. Tant ells dos com Vargas, Garnica i sobretot Albareda, que tenia família aquí, havien col·laborat, en els seus

viatges esporàdics, en la recerca del pis, durant les setmanes anteriors. Jo els vaig anar a veure al vespre, abans de sopar.

Vaig continuar tenint motius per sentir-me important, perquè al cap de dos dies d'aquest viatge, de nou en Termes em vingué a veure.

Jo ja sabia que el meu paper en “tot allò” era secundari. Al capdavant, al Múzquiz jo li havia dit que no em veia amb cor de comprometre'm com ells. Termes em va dir:

–Mira, ens agradaria posar un telèfon al pis, si et sembla bé, perquè així ens podran avisar de Madrid, quan vingui algú, o per avisar nosaltres si hi anem, i per poder citar la gent...

Encara vaig interpretar que em demanava l'opinió, seguint la indicació que els havia donat mossèn Escrivà de dir-m'ho tot. I li vaig

respondre que em semblava molt bé la idea.

—És que, saps?, no ens el deixen posar, perquè diuen que el telèfon ha d'anar a nom del titular del pis.

Tornem-hi. No li calgué insistir gaire per convence'm. Em feia certa gràcia i tot. Quatre dies des que havia acabat la carrera, i aviat tindria pis i telèfon al meu nom.

—És clar, home.

I em vaig oferir a anar a la Telefónica, a la plaça Catalunya, per firmar el contracte del telèfon.

El 27 de juliol, mossèn Escrivà venia a Barcelona una altra vegada. Arribat al Palau, es trobà aquell piset minúscul, que tenia com a tot mobiliari un petit quadre de la Mare de Déu en un pany de paret, dues taules i un parell de cadires.

–Efectivament, és tot un palau –va dir si fa no fa.

I afegí somrient:

–No sé de què us queixeu.

També hi havia una gran creu de fusta negra, sense el Crist, i una mica estrafeta, posada en un altre envà. Mossèn Escrivà deia sovint que les creus sense crucificat eren com un símbol per al cristià, que ens havíem de sentir interpel·lats pel buit de la creu i havíem de voler posar-nos allà simbòlicament, en comptes de Jesús, per fer-li de més bon passar la soledat i per acompanyar-lo en el seu dolor. Deia, molt gràficament, que calia “clavar-se” a la creu a còpia d’hores de feina, amb ganes o sense ganes, a força d’ocupar-se dels altres un dia i un altre dia, sense parar gaire esment en les pròpies necessitats... Aquella creu sense crucificat era, doncs, un recordatori de l’espiritualitat cristiana.

Ens hauria fet il·lusió tenir la casa ja moblada, perquè hi donés el vistiplau definitiu. Fins aleshores, les estones que passàvem al pis ens assèiem a terra, damunt de diaris, de bosses o del que fos. La vinguda de mossèn Escrivà ens havia dut a espremer l'enginy per aconseguir aquell mínim mobiliari inicial. Ni taules ni cadires feien joc: una cadira l'havíem comprada, i les altres coses les van regalar les nostres famílies.

El pompós nom del Palau havia quedat consagrat. A més, després he sabut que aquell nom tenia per a mossèn Josepmaria una ressonància familiar, ja que així es deia una antiga finca que la família Escrivà s'havia venut abans de la guerra per ajudar econòmicament l'“Obra”, quan s'instal·là a Madrid la primera residència d'estudiants que el fundador havia muntat al carrer de Ferraz.

Hi hagué una meditació, i com ja m'havia passat a Burjassot, em va tornar a semblar una obertura d'horitzons insospitats.

En deien “meditació” d'una estona de pregària assistida pel predicador, i “oració” quan la pregària la feia cadascú pel seu compte. A Escrivà, hom no l'escoltava com qui sent un discurs, o una peça d'oratòria ben construïda. Amb tot, enraonava molt bé, amb gran precisió lingüística, i feia servir molt la sagrada Escriptura, i embastava les citacions i les seves idees de manera perfecta, fins que, sense ni adonar-te, havia passat ja mitja hora, que era el temps màxim que feia durar aquelles predicacions. Citava també molts autors de la literatura clàssica, que es notava que els coneixia bé, i de més moderns, i treia punta humorística de les anècdotes de la vida quotidiana, i comentava amb perspectiva les notícies d'actualitat,

sense tocar mai la qüestió política, i animava a viure amb sentit religiós les vivències normals de la gent corrent del carrer.

Però no es tractava, ja dic, d'escoltar-lo. Ni era aquella predicació que a mi em semblava perfecta el que més cridava l'atenció. Era el fet de veure't, des del primer minut, acarat amb Déu i empès, seguint les paraules de fons del capellà, a parlar amb ell, a bastir a partir d'aquells mots el fil d'un diàleg personal amb nostre Senyor, que no era un Creador llunyà i apartat dels homes, sinó un Pare que t'estimava com totes les mares juntes poden estimar els seus fills. I de tant en tant ens feia somriure –i de vegades fins i tot riure, amb ganes–, pel to desenfadat que utilitzava. Bé, és difícil de descriure-ho. Calia sentir-lo, per fer-se'n càrrec.

Un cop feta la “inauguració oficial” del local amb aquella meditació, ens en vam anar a celebrar-ho en una granja del passeig de Gràcia, com uns senyors.

Al cap de dos dies, el 29 de juliol, mossèn Escrivà va anar a veure una altra vegada el bisbe administrador apostòlic, li va explicar les novetats, i li parlà entre altres coses d'aquella creu grossa sense crucificat que hi havia al Palau. El bisbe concedí verbalment 50 dies d'indulgència als que besessin la creu de fusta, com a manifestació d'unió amb la creu de Crist, i es comprometé a donar permís per reservar el Santíssim Sagrament al Palau, quan hi hagués un oratori o capella amb els mínims imprescindibles de dignitat perquè s'hi pogués dir missa.

No sé si fou en aquells tres dies que passà a Barcelona –si no, degué ser poc després– que Escrivà ens va

suggerir que, si volíem, podíem començar a preparar la versió catalana de *Camino* . La idea trobà seguidors entusiastes. L'autor d'aquell petit llibre pensava, i tenia tota la raó, que les seves obres escrites –abans de la guerra se n'havien publicat dues:

Consideraciones espirituales , que un cop ampliades van donar lloc a *Camino* , i *Santo Rosario* – podien servir per obrir camí, mai més ben dit, a l'espiritualitat de l'Opus Dei, tot i que no fossin un reglament, ni un compendi, ni un codi, sinó bocins de la seva vida i sobretot comentaris de la Bíblia, això sí, des de la particular perspectiva amb què podia considerar-los un home o una dona ficats al bell mig del món... I ahora ens deixava ben clar que a cada lloc on anés l'“Obra” a fer la seva tasca apostòlica, el seu missatge no havia de ser com un grumoll, o una llúpia, o una branca empeltada de manera artificial, sinó un arbre arrelat al

país, perquè era per a gent del carrer. Així doncs, entre altres coses, caldria anar traduint als diferents idiomes de cada indret aquelles obres, i les que més endavant ell mateix o uns altres poguessin escriure.

Convé aclarir que, d'aquells primers membres i simpatitzants de l'“Obra”, la majoria érem molt de la ceba, sense ser nacionalistes o independentistes, i uns quants, en la situació social i política que ens trobàvem, eren també força militants de la idea de conservar les essències del país. Hi havia de tot, és clar, perquè el que ens atreïa eren només motius espirituals, que vèiem perfectament compatibles amb tota classe de postures polítiques, nacionals, socials, etc. Però el fet és aquest: dins del Palau, es parlava ordinàriament en català.

Aquella primera traducció de *Camino* en una altra llengua, que hauria de proporcionar experiències a les desenes de traduccions que més tard es farien, constituí una tasca més de les que s'emprengueren en aquells moments per iniciativa del mateix fundador. Se n'encarregà Joan Baptista Torelló –a qui anomenàvem Joan Beta–, que ja tenia fama de bon poeta i que dominava la llengua. Va preparar una primera versió casolana, que de seguida es va començar a fer servir, i que, amb petites variacions que de tant en tant s'introduïen per millorar-la, fou la que s'utilitzà fins que s'aconseguí, al cap de gairebé quinze anys, editar-la, amb la col·laboració també de Francesc Faus.

(*Camí* es publicà finalment el 1955. Tots aquells anys, la gent del Palau feien servir unes còpies mecanografiades, semblants a les que Balcells havia conegut a Terol de

Consideraciones espirituales . El llibre l'imprimí l'editorial Atlàntida, i va ser, malgrat el retard, una de les primeres traduccions del castellà al català que es van publicar després de la guerra.)

Un bon dia, a començament d'agost del 1940, m'arribà una carta certificada del govern militar.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca-ad/article/a-lalfons-
expliqueu-li-ho-tot-memoria-ingenua/](https://dev.opusdei.org/ca-ad/article/a-lalfons-expliqueu-li-ho-tot-memoria-ingenua/)
(24/08/2025)